

ĐẠI CÔNG NGHIỆP - GIAI CẤP CÔNG NHÂN VÀ CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

BÙI THANH QUÁT

Khái quát thực tiễn vận động và phát triển của phong trào công nhân trong cuộc đấu tranh toàn diện với giai cấp tư sản, cách đây 139 năm, C.Mác và Ph.Ăng ghen đã kết luận: « Trong tất cả các giai cấp hiện đang đối lập với giai cấp tư sản, thì chỉ có giai cấp vô sản là giai cấp thực sự cách mạng. Các giai cấp khác đều suy tàn và tiêu vong theo sự phát triển của đại công nghiệp; giai cấp vô sản thì, trái lại, là sản phẩm của chính nền đại công nghiệp » (1).

Khái quát thực tiễn cải tạo xã hội chủ nghĩa và xây dựng CNXH ở Liên xô 70 năm qua, Đảng Cộng sản Liên xô cũng đã kết luận: « Do kết quả xây dựng CNXH ở Liên xô, do các tầng lớp nhân dân lao động chuyển sang lập trường của giai cấp công nhân, do củng cố sự thống nhất về xã hội — chính trị và tư tưởng của xã hội xô viết, cho nên Đảng Cộng sản Liên xô về mặt bản chất giai cấp và hệ tư tưởng vẫn là Đảng của giai cấp công nhân, đồng thời đã trở thành đảng của toàn dân. Điều đó xác định tính kế thừa cách mạng, tính chất giai cấp trong chính sách đối nội và đối ngoại, trong toàn bộ hoạt động của Đảng Cộng sản Liên xô » (2).

Như thế theo với sự phát triển của xã hội, giai cấp công nhân không những không bị xóa bỏ, hoặc tiêu vong đi, mà trái lại, còn ngày càng được phát triển, cường tráng, và thu hút các tầng lớp nhân dân lao động khác chuyển sang lập trường của giai cấp mình. Có thể đặt tên cho quá trình này là quá trình « Công nhân hóa ». Cái làm cơ sở và quy định tính tất yếu của quá trình công nhân hóa ấy chính là sự phát triển của đại công nghiệp.

Nền « công trường thủ công không thể chiếm lấy toàn bộ phạm vi của nền sản xuất xã hội, và cũng không thể đảo lộn nền sản xuất ấy về căn bản được... » (3), thì nền đại công nghiệp cơ khí đã làm được việc ấy. Trước hết, « việc dùng máy móc càng được mở rộng trong ngành công nghiệp, thì các ngành công nghiệp khác cung cấp nguyên liệu, v.v., cho ngành công nghiệp đó cũng phải tăng sản phẩm của mình lên » (4) và « cuộc cách mạng phương thức sản xuất trong một lĩnh vực công nghiệp này kéo theo cuộc cách mạng tương tự trong lĩnh vực công nghiệp khác;... Cuộc cách mạng trong công nghiệp và nông nghiệp đã đòi hỏi một cuộc cách mạng trong những điều kiện chung của quá trình sản xuất xã hội, nghĩa là trong những phương tiện giao thông vận tải... » (5). Kết quả của quá trình cách mạng này là nền đại công nghiệp cơ khí hình thành « chiếm lấy toàn bộ phạm vi của nền sản xuất xã hội » và « lần đầu tiên công nghiệp máy móc đã phát triển và tổ chức một cách có hệ thống nền kinh tế,

những tư liệu sản xuất lại...» (6). Lần đầu tiên trong suốt tiến trình phát triển lịch sử của xã hội loài người, các ngành khác nhau của nền sản xuất xã hội trước kia vốn đứng rời rạc nhau, thì dần dần đã được liên kết, được tổ chức lại thành một chỉnh thể thống nhất, có liên hệ hữu cơ qua lại giữa các bộ phận cấu thành, được tổ chức lại thành nền sản xuất đại công nghiệp, mà trong đó, không chỉ có các ngành công nghiệp, giao thông vận tải, mà cả sản xuất nông nghiệp nữa cũng đã dần dần được cuốn hút vào và được tổ chức lại thành một bộ phận hữu cơ của nền sản xuất đại công nghiệp ấy. Người làm ruộng, từ chỗ gồm những người nông dân tư hữu sản xuất nhỏ phân tán cá thể, đã dần dần chuyển thành người công nhân nông nghiệp. Kết quả là người nông dân đã đứng trong quá trình công nhân hóa. Quá trình nhất thể hóa như thế của đại công nghiệp đối với tất cả các ngành khác nhau của nền sản xuất xã hội cũng đồng thời, xét từ góc độ kinh tế — kỹ thuật, sẽ làm cho các bộ phận khác nhau của giai cấp công nhân được liên kết, được tổ chức lại với nhau thành chỉnh thể; tổ chức lại bởi chính nền đại công nghiệp này khác hẳn với tính chất tản mạn rời rạc của giai cấp những người lao động thủ công hoặc những người tiểu nông trước kia, những người mà về mặt kinh tế — kỹ thuật chỉ có quan hệ qua lại với nhau giống như quan hệ của « những củ khoai tây trong một bì khoai tây » (C.Mác’).

« Đại công nghiệp cơ khí khác với các hình thức công nghiệp trước đây, có thể tóm tắt như sau: lao động xã hội hóa » (Lênin) (7). Lao động cá thể được thay thế bằng lao động tập thể. « Tính chất hiệp tác của lao động trở thành một tất yếu kỹ thuật do chính tính chất của tư liệu lao động qui định » (C.Mác) (8). Để cho hệ thống máy móc hoạt động được, và để tiến hành sản xuất ra được một vật phẩm trong nền sản xuất đại công nghiệp, thì cần tới lao động không phải của một người công nhân riêng lẻ nào, mà của cả tập thể công nhân đã được tổ chức lại; về nguyên tắc, đạt tới mức lý tưởng, là phải cần tới sự kết hợp lao động của tất cả mọi người sản xuất trong toàn bộ nền sản xuất xã hội, kể cả lao động sống hiện đại đang diễn ra, lẫn lao động đã qua — lao động quá khứ đã được vật hóa trong máy móc, bởi lẽ « máy móc luôn luôn tham gia toàn bộ vào quá trình tạo ra sản phẩm » (9). Như thế, theo với sự phát triển của đại công nghiệp, do tất yếu kỹ thuật qui định, lao động sẽ được hiệp tác, được tổ chức lại không phải chỉ trong phạm vi một nhà máy riêng lẻ, mà còn trong phạm vi toàn bộ nền sản xuất xã hội. Toàn bộ nền sản xuất xã hội được tổ chức lại thành một « công xưởng » (Lênin) và phải là lao động của toàn bộ « công xưởng » ấy mới có khả năng tạo ra được một vật phẩm, tham gia làm nên giá trị của nó. Đó là một mặt, một mặt khác, nền đại công nghiệp phát triển sẽ là một nhân tố quan trọng làm cho các dạng hoạt động hữu ích khác nhau của xã hội, xưa nay vẫn coi là các ngành phi sản xuất (như hoạt động khoa học, giáo dục, y tế, thể dục, thể thao, văn học nghệ thuật...), cũng sẽ dần dần gắn kết trực tiếp với sản xuất, dần dần biến thành những bộ phận hợp thành hữu cơ của nền sản xuất đại công nghiệp của xã hội hiện đại, tham gia trực tiếp tạo ra giá trị cho sản phẩm của nền sản xuất ấy. Có thể gọi quá trình đó là quá trình « sản xuất hóa » các ngành phi sản xuất. Nếu khoa học trước kia đứng ngoài hoặc đi sau sản xuất, thì ngày nay không thể hình dung một nền sản xuất hiện đại lại không có khoa học tham gia như một bộ phận tổ thành. Khoa học đang dần dần trở thành một lực lượng sản xuất trực tiếp, góp phần ngày càng quan trọng nâng cao năng suất lao động xã hội; Khoa học đang gắn vào công nghiệp, nhà khoa

học đang bước vào quá trình công nhân hóa, và lao động của người làm khoa học cũng dần dần tham gia trực tiếp làm nên giá trị cho sản phẩm của nền sản xuất xã hội.

Cùng với sự phát triển của đại công nghiệp, thì giáo dục, ngay cả khi còn sự thống trị của quan hệ sản xuất tư bản chủ nghĩa, cũng đã dần dần chấm dứt tình trạng đứng ngoài sản xuất, chấm dứt vai trò đơn thuần làm công cụ nâng cao « dân trí » cho những kẻ ăn bám xã hội, cho giai cấp bóc lột. Tiếp sau khoa học và đi liền với khoa học, hoạt động giáo dục cũng ngày càng gắn kết với sản xuất, dần trở thành bộ phận không thể thiếu của nó, góp phần « sản xuất » ra bộ phận quan trọng nhất trong lực lượng sản xuất của xã hội hiện đại – sản xuất ra sức lao động có văn hóa – có kỹ thuật đáp ứng trực tiếp cho nhu cầu ngày càng cao của nền kinh tế quốc dân. Bọn tư bản rất tinh nhạy với nhu cầu này, và chúng cũng bỏ vốn vào kinh doanh trong ngành giáo dục để thu lợi nhuận giống như trong bất cứ một ngành sản xuất nào khác. C. Mác đã từng chỉ rõ, người thầy giáo « cũng là người lao động sản xuất, nếu như người đó không những vì mở mang cho đầu óc trẻ em, mà còn vì anh ta nai lưng ra làm giàu cho nhà kinh doanh. Nhà kinh doanh này bỏ vốn vào một *xưởng dạy học* chứ không bỏ vào một *xưởng lập xưởng*, thì tình hình cũng không thay đổi chút nào (10). Như thế, cùng với nhà khoa học, thì người thầy giáo cũng tất yếu bước vào quá trình công nhân hóa, bỏ lao động của mình vào « *xưởng dạy học* » và, qua đó, tham gia vào quá trình lao động sản xuất của nền sản xuất đại công nghiệp nói chung của xã hội.

Lao động trong nền sản xuất đại công nghiệp là lao động có kỹ thuật ngày càng cao và tinh vi, làm cho người công nhân trong quá trình sản xuất không những chỉ hao tổn sức lực cơ bắp, sức lực vật lý của cơ thể mà ngày càng căng thẳng về mặt tâm lý, ngày càng hao tổn nhiều hơn các sức lực trí tuệ – tinh thần của mình. Cho nên việc dưỡng bệnh, nghỉ ngơi, giải trí, thể thao, du lịch, thưởng thức thơ ca, âm nhạc, nghệ thuật v. v., trở thành một nhu cầu không thể thiếu của người công nhân hiện đại, góp phần sản xuất và tái sản xuất ra sức lao động của chính người công nhân. Dưới chủ nghĩa tư bản, như C. Mác nói, tất cả những sự tiêu dùng cá nhân ấy của người công nhân đều là « sự chuyển hóa những tư liệu sinh hoạt mà giai cấp bóc lột mua được bằng tiền bán sức lao động của mình thành sức lao động mới, thành vật liệu mới cho tư bản bóc lột. Đó là sự sản xuất và tái sản xuất ra công cụ cần thiết nhất cho nhà tư bản, tức là ra bán thân người lao động... » (11). Như thế, theo với sự phát triển của đại công nghiệp, thì y tế, thể thao, âm nhạc, nghệ thuật... từ chỗ chỉ là phương tiện phục vụ và tiêu sài riêng của kẻ bóc lột, cũng đã dần dần trở thành những bộ phận gắn kết với nền sản xuất xã hội, tham gia sản xuất và tái sản xuất ra sức lao động cho nó; các hoạt động phi sản xuất ấy đã dần dần được « sản xuất hóa » trở thành bộ phận hữu cơ của nền sản xuất đại công nghiệp và góp phần trực tiếp tạo ra giá trị trong sản phẩm của nền sản xuất này; « người sản xuất » của các lĩnh vực « *vực sản xuất* » đặc thù ấy cũng đã bước vào con đường công nhân hóa.

Thế là, đại công nghiệp phát triển sẽ « *sản xuất hóa* » những ngành hoạt động hữu ích phi sản xuất, sẽ *công nghiệp hóa* các ngành sản xuất phi công nghiệp, sẽ *công nhân hóa* người lao động.

Dưới chủ nghĩa tư bản, xét về mặt kinh tế - xã hội, thì quá trình này lại là quá trình « vô sản hóa », là quá trình người lao động bị tước đoạt mất quyền sở hữu đối với tư liệu sản xuất và biến thành người nô lệ làm thuê cho nhà tư bản; còn tư liệu sản xuất ngày càng tập trung vào trong tay giai cấp tư sản, làm cho « xã hội ngày càng chia thành hai phe lớn thù địch nhau, hai giai cấp lớn hoàn toàn đối lập nhau: giai cấp tư sản và giai cấp vô sản » (12). Mâu thuẫn giữa hai giai cấp đối lập nhau này ngày càng gay gắt lên theo với sự phát triển của đại công nghiệp, và tất yếu dẫn tới cách mạng vô sản.

Sau khi cách mạng vô sản thành công, « giai cấp vô sản được tổ chức thành giai cấp thống trị », thì quá trình công nhân hóa thực chất lại là quá trình Cải tạo XHCN đối với xã hội, làm cho các tầng lớp và các giai cấp trong xã hội « chuyển sang chỗ đứng (lập trường) của giai cấp công nhân », tức là chuyển họ đứng sang hàng ngũ của « giai cấp thống trị » làm chủ xã hội. Là giai cấp « thống trị » trong xã hội, giai cấp công nhân không phải đứng song song và đối lập với các giai cấp và các tầng lớp xã hội khác, như một dòng sông đứng bên cạnh và đối lập với các dòng sông khác, mà nó như Biển cả đối với các dòng sông. « Biển cả » ấy sẽ « biển hóa » dần « nguồn nước » của các con sông; « Biển hóa » về mặt vật chất, bằng nền đại công nghiệp XHCN tức một nền đại công nghiệp trong đó quan hệ sản xuất không những không mâu thuẫn và không cản trở lực lượng sản xuất phát triển mà, trái lại, còn ngày càng phù hợp và thúc đẩy sự phát triển của nó, và, về mặt ý thức, bằng chủ nghĩa Mác-Lê-nin bất diệt. Khi quá trình biển hóa này được thực hiện trọn vẹn, công nghiệp hóa XHCN được thực hiện triệt để, công nhân hóa được thực hiện hoàn toàn, thì trong xã hội sẽ không còn giai cấp hoặc tầng lớp xã hội nào khác đứng ngoài giai cấp công nhân, và như vậy, giai cấp công nhân sẽ không còn phải « thống trị » ai nữa — xã hội sẽ trở thành xã hội không giai cấp, giai cấp công nhân sẽ tự tiêu vong với tư cách là giai cấp thống trị. Và chỉ với tư cách là giai cấp « thống trị giai cấp khác », thì giai cấp công nhân mới tự tiêu vong bằng cơ chế « Biển hóa ». Còn với tư cách là người đại biểu cho phương thức sản xuất liên tiến nhất — phương thức sản xuất đại công nghiệp với tính tổ chức và kỷ luật cao của người sản xuất đại công nghiệp, với chủ nghĩa tập thể của « người sản xuất xã hội hóa » (Lê-nin) (13), với hệ tư tưởng liên tiến mà cốt lõi là chủ nghĩa Mác — Lê-nin, tinh hoa của toàn bộ sự phát triển trí tuệ loài người, — thì giai cấp công nhân không những không tiêu vong, mà ngược lại, càng ngày càng phát triển, cường tráng theo phát sự triển của đại công nghiệp và chủ nghĩa xã hội.

Như thế, đại công nghiệp đẻ ra giai cấp công nhân, nhưng chỉ với cách mạng vô sản và chủ nghĩa xã hội thì công nhân mới thoát khỏi tình cảnh nô lệ làm thuê, bước lên địa vị người làm chủ tập thể xã hội, mới được làm người. Và chỉ có giai cấp công nhân làm chủ ấy, với chủ nghĩa Mác-Lê-nin vô địch, với nhà nước chuyên chính vô sản và nền sản xuất đại công nghiệp xã hội chủ nghĩa của mình, mới đủ sức cải tạo, đủ sức « Biển hóa » mọi người trong các giai cấp và tầng lớp xã hội thành những con người làm chủ thực sự của xã hội, thành con người chân chính với chữ NGƯỜI viết hoa, mới chấm dứt được giai đoạn « tiền sử » của loài người để bước vào thời kỳ lịch sử chân chính (Ph. Ăng ghen).

Rõ ràng, giai cấp công nhân là giai cấp trung tâm của sự vận động lịch sử hiện đại, không thể thay thế vào vị trí của nó bằng bất cứ một giai cấp hay tầng lớp xã hội nào khác.

Kỷ niệm 101 năm ngày Quốc tế lao động (1—5), 169 năm ngày sinh Các Mác (5—5), với tư cách là giai cấp « đã được tổ chức thành giai cấp thống trị », giai cấp công nhân Việt Nam càng thấy rõ hơn sự bức thiết phải cải tạo nền sản xuất nhỏ tiền nông, xây dựng một nền sản xuất đại công nghiệp XHCN hiện đại và sự bức thiết phải trau dồi, nắm vững và vận dụng một cách đúng đắn và sáng tạo chủ nghĩa Mác—Lê nin vào thực tiễn cách mạng ngày nay, để có thể thực hiện được tốt nhất sứ mệnh « Biến hóa » của mình. Thực hiện đúng đắn Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VI, biến nó thành hiện thực cách mạng sống động trên cả nước cũng như ở từng địa phương, từng cơ sở, từng làng xã — đường phố, từng xí nghiệp—cơ quan, chính là một bước thực tiễn trên con đường dài thực hiện sứ mệnh lịch sử vĩ đại và vinh quang đó của giai cấp tiên phong như mong mỏi của cả Dân tộc và của chính Giai cấp!

CHÚ THÍCH

1. C. Mac. Ph. Ang-ghen, tuyển tập, tập I Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, 1970, trang 39.
2. Cương lĩnh, Điều lệ Đảng Cộng sản Liên xô. Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, 1986, trang 91.
3. C. Mác — Tư bản, Quyền thứ nhất, tập II, Nxb. Sự thật Hà Nội, 1960, trang 82.
4. Sách đã dẫn, trang 177.
5. Sách đã dẫn, trang 100.
6. Sách đã dẫn, trang 203.
7. V. I. Lê nin. Toàn tập, tập 3, Nxb Sự thật, Hà Nội, 1962, trang 706.
8. C. Mác. Tư bản, Quyền thứ nhất, tập II, Nxb Sự thật, Hà Nội, 1960, trang 103
9. Sách đã dẫn, trang 105.
10. C. Mác — Tư bản. Quyền thứ nhất, tập II, Nxb Sự thật Hà Nội, 1975 trang: 359.
11. C. Mác. Tư bản. Quyền thứ nhất. Tập III. Nxb Sự thật, Hà Nội, 1960 trang 16—17.
12. C. Mác. Ph. Ang-ghen. Tuyển tập. Tập I. Nxb Sự thật, Hà Nội, 1970, Tr.29
13. V. I. Lê nin. Toàn tập. Tập 3. Nxb Sự thật Hà Nội 1962, tr. 706—707.

Bui Thanh Quat

GREAT INDUSTRY WORKERS CLASS AND SOCIALISM

The author demonstrates that though great industry brings forth the worker class, the workers become the collective master of society only with proletarian revolution and socialism

Буй Тхань Куат

КРУПНАЯ ИНДУСТРИЯ—РАБОЧИЙ КЛАСС И СОЦИАЛИЗМ

Автор доказывает, что пролетариат был рожден крупной индустрией, но только при пролетарской революции и социализме он может стать коллективным хозяином общества.